

Portret Antuna Augustinčića v predverju Galerije je delo Ivana Saboliča (1921–1986), Augustinčićeve učence, dolgoletnega sodelavca in nadaljevalca njegove Mojsirkev delavnice.

DVORANA I. (intimna plastika)

V prvi dvorani na dva kiparjeva reljefa, *Ugrabitev in Melodija*, vodita k intimni plastiki. *Ženski torzo* iz leta 1926, *Harlekin* ter *Dekle in mladenci s kitarama* pomeñojo začetek Augustinčićeve umetniškega razvoja na zagreški akademiji in časa študija v Parizu v obdobju, ko je dominiral *art deco*. Kmalu za tem se je začel razvijati tudi njegov lastni kiparski izraz, v katerem

je pomembno mesto zavzemalo raziskovanje kretenj (*Moski torzo* iz leta 1927; *Moski torzo*, ki je nastal okoli leta 1957), pri čemer je pršlo do izraza njegovo izredno znanje o anatomiji. Cela vrsta torzov iz 40-ih in 50-ih let 20. stoletja predstavlja nasprotnje spomeniški plastiki. V intimi ateljeja, z uporabo različnih materialov varini tudi motiv ženskega torza, ki ga prikazuje v klasičnem položaju kontraposta (*Torzo*, 1941; *Ženski torzo*, 1950) pa tudi v gibljenju (*Ženski torzo v gibljenju*). Namensko je uporabljati lastnosti raznih materialov in tako dosegel bogastvo svetlobnih učinkov, polponoma je zgladil površino (*marmornati Torzo*) ali pa ji je z modelacijo dodal dinamiko (*Ženski torzo/Torzo III*, 1952).

DVORANA II. (portreti)

V Augustinčićevem opusu je tema portretov stalno prisotna. Izbor iz dolgega seznama portretov istočasno priča o zgodovinskih protagonistih in menah kiparskega postopka, skupaj z Augustinčičevo trajno sposobnostjo psihološke karakterizacije portretiranih oseb. Njegovi portreti, mojstrsko izraženi s kiparskim jezikom, se uvrišajo med najboljša dela hrvaške portretne plastike 20. stoletja.

Pri enem od najzgodnejših portretov, in sicer portretu soproge *Nade Mikatič* (1895–1972), naglašeni obrisi in gladko obdelana površina poudarjajo močno izrazitost ob-

raza. Pri portretu pravnika in političnega delavca *Mladena Ivekovića* (1903–1970) je stilizacija še bolj opazna; portret revolucionarja *Zlatka Šnajderja* (1903–1931), ustvarjen istega leta, pa že vsebuje elemente realizma, ki je postal dominantna značilnost antologijskega portreta novinarja in publicista *Luje Novaka* (1883–1945).

Portret Josipa Broza Tita (1892–1980), ki ga je po Augustinčičevem predložku izklesal Dušan Dzamonja, krasni izredno fina izdelava podrobnosti glave, kar marmorju daje iluzijo mehkobe. Portret Titove soproge *Jovanke Broz* (1893–1981) kljub malim dimenzijam daje vits monumentalnosti in se steje za enega od najzvirnejših in najuspešnejših portretov tega velikana književnosti.

DVORANA III. (spomeniška plastika)

Spomeniški del Augustinčićevega opusa, po katerem ga širša javnost najbolj pozna, je predstavljen z izborom modelov in skic za spomenike. V New Yorku je postavljen spomenik *Mir*, in sicer kot darilo nekdanje SFRJ Združenim narodom. *Rudar* je bil ustvarjen za Mednarodni urad dela v Zagrebu. Spomenik *Nošenje ranjencev*, izklesan iz kararskega marmora, je ustvarjen za spominski grobnično na pokopališču Vitorovac v Sisku. Motiv nošenja ranjencev, sovjetski spomenik v Adis Abebi (1955–1962). Portretna figura *Miroslava Krleže* (1893–1969) kljub malim dimenzijam daje vits monumentalnosti in se steje za enega od najzvirnejših in najuspešnejših portretov tega velikana književnosti.

vstaji in Jožefu Pilsudskemu v Katovicah, ki ni bil nikoli dokončno postavljen. Šele leta 1991 je bila postavljena le konjeniška figura maršala Pilsudskega, izdelana iz brona, ki je bila do tedaj shranjena v Galeriji. *Predicije* je stranska figura *Spomenika žrtvam fašizma* v Adis Abebi, ki sta ga skupno ustvarili Antun Augustinčić in Franco Kršinič. *Predica* je obenem figura, ki jo Augustinčić počesto uporablja za nagrobnike spomenike. Ena od različic je tudi *Predica v polletni dinarski nosi*.

Usmritlev v Villefranche je skica za spomenik, ki je relief s podnožja *Spomenika kralju Aleksandru v Somboru*, ki so ga takoj po začetku II. svetovne vojne, nedolgo po postavtvitvi, umaknili in pretopili. Obisk tretje dvorane zaključujemo s tremi skicami za spomenike konjenikov: skica za *Mir*, skica za neizdelan spomenik *Kraljevu Marku* in skica za *Spomenik rasu Makonemu* v Hararu. Spomenik etiopskemu vojskovodju (1852–1906) sta skupno izdelala Antun Augustinčić in Franco Kršinič po naročilu njegovega sina, etiopskega cesarja Haila Selassieja.

D. V.

Spomenik Marinu Držiću
1963
bron, 1969
visina 174 cm
brez podpisa
inv. st. GA-285

Bitka
1940
bron, 1998
71,5 x 156,5 x 23 cm
brez podpisa
inv. st. GA-328

Spomenik Moše Pijadi
1948
bron, 1981
visina 203 cm
brez podpisa
inv. st. GA-371

Konj – za Spomenik kralju Aleksandru v Somboru
1940
bron, 2000
visina 190 cm
sign. sprednja stran d. A. AUGUSTINČIĆ
inv. st. GA-338

Turska glava
1937
mavec
visina 41 cm
brez podpisa
inv. st. GA-64

Mir – skica za spomenik
1952
bron, 1983
visina 63 cm
brez podpisa
inv. st. GA-185

Skica za Spomenik rasu Makonemu
1958
bron
visina 41,5 cm
sign. na podstavku A. AUGUSTINČIĆ
inv. st. GA-42

Mali Konjenik (Skica za Spomenik Kraljevcu Marku)
1935
bron, 1979
visina 25 cm
sign. na podstavku A. AUGUSTINČIĆ
inv. st. GA-171

Rudar
1939
mavec
visina skor. 203 cm
brez podpisa
inv. st. GA-296

Predica
okoli 1935
bron
visina 19 cm
sign. zadnja stran d. A. AUGUSTINČIĆ
inv. st. GA-130

Predica za spomenik
1937
bron, 1979
visina 61 cm
brez podpisa
inv. st. GA-367

Pieta – šleska mati
1965
mavec
visina 194 cm
brez podpisa
inv. st. GA-3

Nošenje ranjencev – skica za spomenik
okoli 1945–1950
bron, 1979
visina 52,5 cm
brez podpisa
inv. st. GA-175

Pieta in *Šleska mati* je del velikega ansambla za *Spomenik šleski* v Katovicah, ki ni bil nikoli dokončno postavljen. Šele leta 1991 je bila postavljena le konjeniška figura maršala Pilsudskega, izdelana iz brona, ki je bila do tedaj shranjena v Galeriji. *Predicije* je stranska figura *Spomenika žrtvam fašizma* v Adis Abebi, ki sta ga skupno ustvarili Antun Augustinčić in Franco Kršinič. *Predica* je obenem figura, ki jo Augustinčić počesto uporablja za nagrobnike spomenike. Ena od različic je tudi *Predica v polletni dinarski nosi*.

Usmritlev v Villefranche je skica za spomenik, ki je relief s podnožja *Spomenika kralju Aleksandru v Somboru*, ki so ga takoj po začetku II. svetovne vojne, nedolgo po postavtvitvi, umaknili in pretopili. Obisk tretje dvorane zaključujemo s tremi skicami za spomenike konjenikov: skica za *Mir*, skica za neizdelan spomenik *Kraljevu Marku* in skica za *Spomenik rasu Makonemu* v Hararu. Spomenik etiopskemu vojskovodju (1852–1906) sta skupno izdelala Antun Augustinčić in Franco Kršinič po naročilu njegovega sina, etiopskega cesarja Haila Selassieja.

D. V.

GALERIA je bila ustanovljena leta 1970, ko je Anton Augustinčič (1900–1979), zgrajen v pariški učenec, eden od najpomembnejših hrvaških kiparjev na predstavnikov hrvaške moderne umetnosti, rojstnemu Klancu podaril lastni eksponat, ki ga je ustvarjal 50 let, od svojih dvajsetih do sedemdesetih let, kar mu je prineslo ugled v domovini in sicer Muzej Hrvatskega Zagorja.

Sedanjša razstava temelji na starih pos-
zoborih primejšlja, Augustinčeve poslavite,
predstavila pa opredelitev za tematsko-
primerjalni pristop k njegovemu delu.
Zajednačila dve medesobno ovisni celoti, in
sicer notranjo postavitev, ki je tematsko
zgostilo Šubrči, uspešno predstavila kot
izmedekmen uporu in Matiji Gubcu v
zgledi ZN v New Yorku in Spomenik
javnih spomenikov, kot sta Mir ob
avnost pozna kot avtožiga monumetal-
S tem se Anton Augustinčič, ki ga
zgostil Šubrči se poleg muzejske dejavnosti uk-
varja tudi z razstavom in razstavami.
OD leta 1981 izdaja časopis *Antalij*, od leta
1983 pa je odprt razstavni prostor *Salon*.
Z davnih imetnikov, ki so sodelovali v
razstavah v Salounu, je nastala *Zbirka Salo-*
na Galerije Antuna Augustinčića, stalo
za razstavljena v prostori upravne zgradbe
Galerije na Trgu Antuna Mihanoviča 13
Klancu.

VODIČ ZA OTROKE

GALERIJA je prostor, v katerem so postavljena umetniška dela (risbe, slike, skulpture). V naši Galeriji so vsa dela tridimenzionalne oblike v prostoru. To so SKULPTURE, ki jih je izdelal le en umetnik, in sicer kipar Antun Augustiničić.

Antun Augustinčić je bil rojen leta 1900 v Klanjcu. Bil je študent, kasneje pa profesor na Akademiji likovnih umetnosti v Zagrebu. Skozi dolga leta umetniškega ustvarjanja je izdelal izredno veliko število skulptur in spomenikov, ki so postavljeni na Hrvaškem, kakor tudi v številnih drugih državah. Že za časa svojega življenja je veljal za enega od največjih hrvaških kiparjev. Umrl je leta 1979, žara z njegovim pepelom pa je po njegovi želji položena ob vznožje spomenika *Nošenje ranjencev*, ki se nahaja na hribu pod Špiljanami v Celju.

levi strani vhoda v Galerijo.

Umetniki vidijo, doživljajo in čutijo svet na svoj način. Zato skulpture, ki jih boste videli, ne ustrezajo vedno našemu videnju sveta. Treba jih je gledati pozorno in jih proučevati, da dojamemo, o čemu pričajo in kaj nam sporočajo, saj ne govorijo z besedami, temveč z oblikami, s svojo masivnostjo in prostorom, ploskvami in svetlobo.

kvami, površino, obrisi in barvo.

Da bi nekatere skulpture lahko popolnoma dojeli, jih moramo pogledati z več strani. To so KIPI. Druge lahko gledamo le s sprednje in z bočnih strani, saj je zadnja stran neobdelana ali pa je prislonjena na podlogo. To so RELIEFI. Če preberete podatke, ki so navedeni na ploščicah pod skulpturami, boste zvedeli njihovo ime, obdobje njihovega nastanka in iz katerega materiala so izdelane.

DVORANA I. (levo)

Skulpture, ki se nahajajo v tej dvorani, kažejo na kiparjevo nagnjenje k obli-

GALERIA ANTUNA AUGUSTINICA

A close-up photograph of a highly textured, metallic surface, likely gold or brass, showing signs of wear, scratches, and discoloration. A white stylized 'W' logo is centered in the lower half of the frame. In the bottom left corner, the letters 'SLO' are partially visible.

OTS

portreti so večinoma GLAVE ali DOPRSJA (oseba prikazana do prsi) ter PORTRETNE FIGURE.

DVORANA III. (desno)

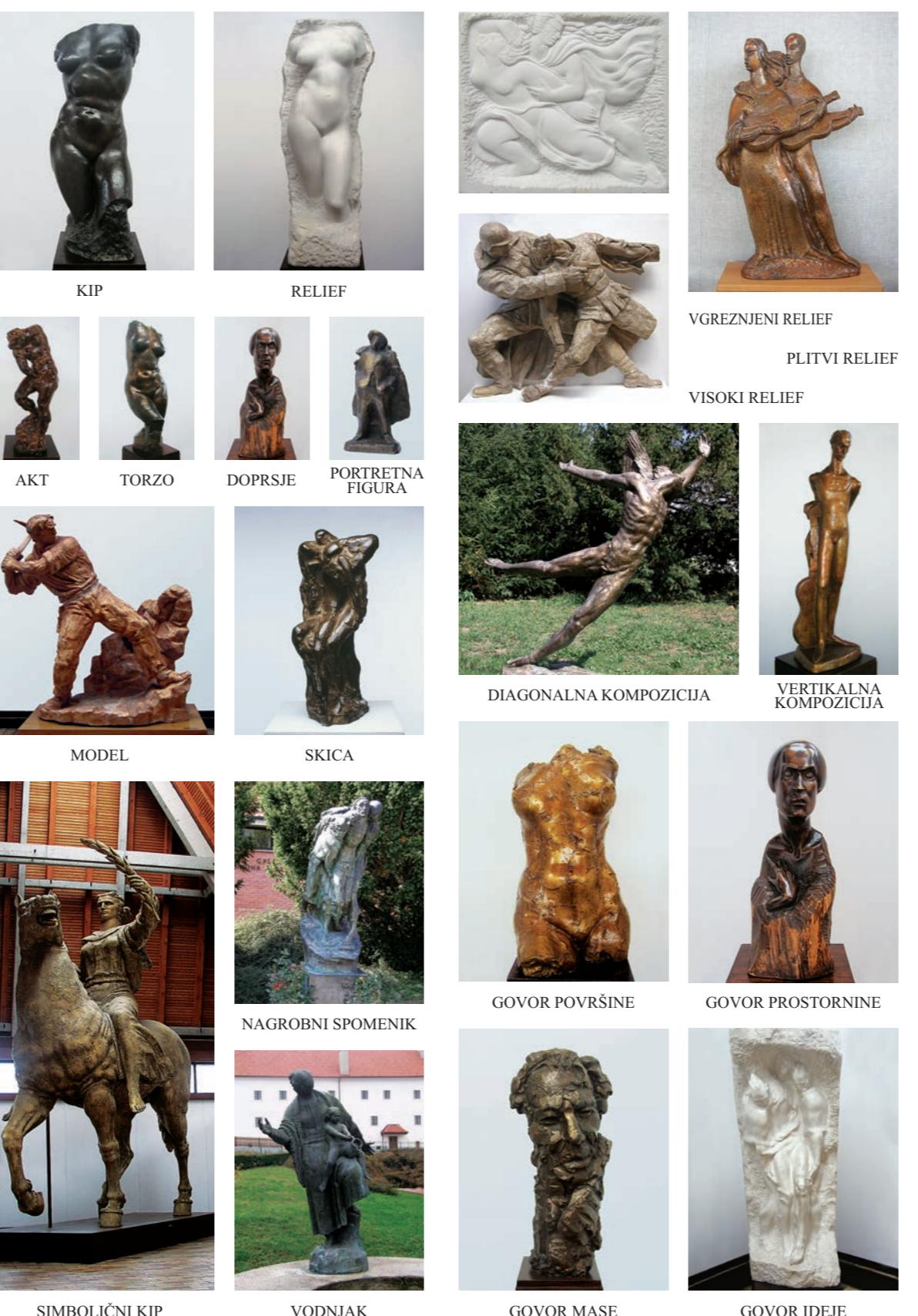
Tretja dvorana prikazuje dela, po katerih je Augustinčič najbolj znan, in sicer JAVNE SPO-MENIKE. To so skulpture velikih dimenziij, ki

MEMRI. To so skulpture velikih dimenzij, ki so namenjene javnim prostorom, najpogosteje mestnim trgom. Nekateri primerki so MODELI za spomenike, narejeni iz mavca v naravni velikosti (npr. skulptura *Rudar*, postavljena pred Mednarodnim uradom dela v Ženevi), nekateri pa so SKICE za spomenike. Skice prikazujejo umetnikovo prvo, neposredno idejo o spomeniku v pomanjšanem merilu. V kolišni meri je skica podobna končnemu spomeniku oz. se od njega

razlikuje, lahko primerjate pri spomeniku *Mir*, postavljenemu ob zgradbi Združenih narodov v New Yorku, kakor tudi pri spomeniku *Nošenje ranjencev*. Spomenik *Mir* je obenem tudi primer SIMBOLIČNEGA KIPA: ženska figura na konju, ki v eni roki drži zemeljsko kroglo, v drugi pa oljčno vejico, s čimer simbolizira mir na svetu.

PARK SKULPTUR

V dvorišču Galerije se lahko spočijete ob *Spomeniku Marinu Držiču*. Največjega hrvaškega komediografa je Augustinčić prikazal kot renesančnega igralca. Nahajamo se v zunanjem delu izložbene postavitve. V parku mirno stojijo SKULPTURE NA ODPRETEM. Nekatere so bile prvotno postavljene zaradi oplemenitenja prostora, in sicer kot posamezne skulpture, v sklopu VODNJAKOV, namen drugih skulptur pa je bila postavitev SPOMENIKOV, bodisi JAVNIH SPOMENIKOV bodisi NAGROBNIKOV. Edina skulptura, ki je tudi v okviru Galerije zadržala funkcijo spomenika, je *Nošenje ranjencev*, nagroben spomenik Nadi in Antunu Augustinčiću. B. P.

VODIČ ZA MLADE

GALERIJA ANTUNA AUGUSTINČIĆA je galerija SKULPTUR. Kamorkoli pogledamo, vidimo OBLIKOVANE PROSTORNINE. Pozorno si oglejmo primerke glede na njihovo VELIKOST, MATERIAL, STOPNJO PLASTIČNOSTI IN ELEMENTE OBLIKE (prostornino, površino, ploskve, obrise, barve), kakor tudi glede na STILSKE ZNAČIJ NOSTI.

VELIKOST skulptur v Galeriji je različna, v razponu od MALE PLASTIKE (skice v III. dvorani) do MONUMENTALNE SKULPTURE (konjeniški kip v III. dvorani). Vse so izdelane (kadar gre za mavčne modele) ali pa predviedevajo izdelavo iz TRADICIONALNIH MATERIALOV (kamen, les in bron, ki je najbolj pogost), zaradi NARAVNE BARVE samega materiala.

Skulpture se razlikujejo glede na STOPNJO PLASTIČNOSTI. Nekatere so telesa, ki se preprosto nahajajo v prostoru in jih popolnoma doživimo samo, če hodimo okoli njih in jih gledamo z vseh strani. To so POLNE PLASTIKE oz. KIPI (npr. *Torzo* iz brona iz leta 1941 v I. dvorani). Druge so oblikovane samo na sprednjem in bočnem delu – RELIEFI (npr. *Torzo* iz marmorja iz leta 1953 v I. dvorani). Relief *Dva borca* v III. dvorani je izreden VISOK RELIEF (saj daje vtis, da se bo oddvojil od podlage). Pri *Ugrabitvi* iz leta 1928 v II. dvorani se bomo spraševali, ali gre za PLITVI RELIEF (ker je plastičnost prikazana z nizkimi izboklinami in vdolbinami) ali pa VGREZNJEN RELIEF (ker je na robovih reliefa kot najvišja višinska točka fizično obdržana ravnina ploskve, v kateri je klesana). Mnogi Augustinčičevi reliefi so izoblikovani na tak način, da se preprosto nahajajo v prostoru kot »samostoječi reliefi« in s tem na nek način dobijo značilnosti kipa.

Pri posameznih skulpturah se tudi ELEMENTI OBLIKE med seboj razlikujejo. Primerjajmo jih na dveh primerih.

ANTUN AUGUSTINČIĆ je bio rojen 4. maja 1900 u Klanjcu. Od 1918 je bio Rudolfu Valdecu im Robertu Franješu na Visokoj Šoli za umjetnost i obrt u Zagrebu preimenovala u Kraljevsko akademijo za umjetnost i obrt, je nadaljeval studij pri Ivanu Mestrovicu. Po diplomu leta 1924 je odsel kolt stipendist francoske vlade u Pariz, kjer je študiral na Ecole des Arts Decoratifs in Academie des Beaux-Arts v razredu J. A. Injalbereta. Leta 1925 so bila ujegova delata razstavljena u Saloni 1928 pa je sodeloval na zadnjji razstavi istega leta u Salonu Galice v Splitu, leta 1931 pa v Parizu. Leta 1933 Zagreb, 1929, 1931 in 1932 razstavljala v Letih 1929, 1931 in 1932 razstavljala v kovne skupine »Zemlja«. Z »Zemljoso« je kot podpredsednik med utemeljitevji leta 1930 pa v Londonu in Beogradu. Od leta 1931 pa v Zagrebu. Njegova dela so bila leta 1929 razstavljena v Barceloni, se je poslovil od skupine. Njegova dela tri desetih let predstavljala z javnim spomeniki, kar je vec ukrasila z javnim spomeniki, kar je vracal zacel do leta 1928.

ravnih površin, na katerih se svetloba izbija v različnih smereh ter se s tem mikira in odpira volumen v trepetavi, poleg tega pa ga kot maso negira. Primerjava z madeži v impresionizem slikarstvu se vsiljuje kar sama po si.) »Govor« površine in ne prostornini Augustinčić poudarja tako, da pušča zadnji del torzov odprt in s tem pokaže hovo votljino.

V nasprotju s tem se EKSPRESIONISNI VOTEK prikazuje skozi poudarjeno »govorjenje« PROSTORNINE, oziroma skozi njeno »govorjenje iz notranjosti«. I tem je vseeno, če je prostornina od prostora oddeljena s čvrsto, napeto površjo (kar vidimo pri lesenem *Portretu Nade Šikačić* iz leta 1923 v II. dvorani), ali če je v skupni igri s prostorom, s pomočjo zgibanjih, lomljenih površinskih brazd (pri *Portretu Branka Gavelle* iz leta 1974 I. dvorani). Pomembno je poudariti, da je prostornina moč MASE oz. da izraz

haja iz samega jedra. Augustinčičevim »impresionističnim« »ekspresionističnim« skulpturam je upno to, da z nami komunicirajo prek oblik, ki ima lasten pomen. Vendar med skulpturami v Galeriji najdemo tudi takšne, katerih forma kljub svoji razlikosti, zanimivosti in izdelanosti ostane »nema« in preplavljena z »govorom« JE OZ. IDEOLOGIJE, ki jo prenaša. Gre SOCIО-REALISTИЧНА dela (npr. *Nošenje njencev* iz leta 1965 v III. dvorani), oz. dela, ki svojo vrednost ustvarjajo z dejstvom, da jih ravno »ne-govorjenje« in zaznina oblike lastnega pomena dvigata estetsko raven.

Jasno je, da to niso edini votki, ki jih Augustinčić vpleta v svojo realistično novo, je pa očitno, da so pogosto vpleti v isto tkanje. Naša naloga je, da jih poznamo in razlikujemo ter pri tem živamo.